

Zámek Veltrusy

Kraj: Středočeský

GPS souřadnice: 50.277586N, 14.329841E

Okres: Mělník

Adresa URL: www.zamek-veltrusy.cz

Státní zámek Veltrusy, národní kulturní památka, se nachází v těsné blízkosti města Veltrusy, cca 25 km severně od Prahy. V roce 2002 byl prohlášen národní kulturní památkou.

Své sezónní sídlo si ve Veltrusech nechal na počátku 18. století postavit Václav Antonín Chotek, který byl povýšen nejprve do baronského a v roce 1723 do hraběcího stavu. Zámek byl od počátku budován s velkorysou barokní koncepcí jako komplex výškově odstupňovaných budov obklopujících čestný dvůr podle osy sever – jih. V prvním patře se nacházely reprezentační prostory tzv. panského patra. Čestný dvůr byl na severu uzavřen řadou alegorických soch, představujících měsíce a roční doby z dílny Matyáše Bernarda Brauna. Ve své původní podobě patřil veltruský zámek k nejvýznamnějším dílům vrcholného období barokní architektury v Čechách, a to i přes jeho pozdější úpravy. Přesto, že se plány nedochovaly, lze dnes již zámek spojit s tvorbou jednoho z nejpřednějších tvůrců barokní architektury v Čechách této doby, Giovannim Battistou Alliprandim.

V průběhu stavby zámku, podle dohody uzavřené mezi Václavem Antonínem Chotkem a syny Janem Karlem a Rudofem, připadlo panství mladšímu Rudolfovi (1706–1771), který svého otce následoval jak v budování veltruského panství, tak ve významných státních funkcích u vídeňského císařského dvora, zejména ve službách panovnice Marie Terezie. Rostoucí postavení ukázalo, že areál sídla nepostačuje zvýšeným reprezentačním potřebám, a proto kolem roku 1740 vznikl nový hospodářský dvůr, kam byly odsunuty hospodářské funkce z budov obklopujících nádvoří. Po roce 1750 nechal Rudolf Chotek rozšířit hlavní budovu zámku zvětšením křídel na dvojnásobek jejich původní délky a později došlo ke stavebnímu scelení nádvorních bočních budov. V této podobě přivítal zámek panovnici Marii Terezii, která jej navštívila u příležitosti své inspekční cesty po českých zemích a hlavně na základě pozvání hraběte Rudolfa Chotka, jenž zde v srpnu 1754 pořádal tzv. "Velký trh tovarů království českého". Jednalo se vlastně o první vzorkový veletrh na světě s použitím katalogů. Zboží bylo vystavováno v zámku a přilehlých prostorách. Účelem akce bylo ukázat přednosti manufakturní práce a zviditelnit české manufaktury. Za své zásluhy získal Rudolf Chotek jedno z nejvyšších habsburských vyznamenání Řád zlatého rouna.

Protože Rudolf neměl mužského potomka, v zájmu zachování celistvosti a velikosti majetku byl vydán tzv. "fideikomis", kterým byla veltruskému panství zaručena nedělitelnost, nezczizitelnost a dědičné právo prvorozeným synům. Na základě tohoto dokumentu byl předurčen stát se třetím majitelem zámku Rudolfův synovec, Jan Rudolf Chotek (1748–1824), za jehož éry dosáhla nejvyšší úroveň především úprava veltruského zámeckého parku. Tak jako jeho předchůdci byl velmi vzdělaný, věnoval se politické kariéře, ale i přírodě, vědám a umění.

V parku vznikla na přelomu 18. a 19. století celá řada drobných architektur, pavilonů, mostků, plastik. Toto období je spojeno především s činností Jana Filipa Jöndla, který od prvního desetiletí 19. století vypracoval pro Chotky řadu architektonických návrhů. Po roce 1804 zasáhl také do podoby zámku. Ten byl

klasicistně upraven, boční křídla získala patrovou nástavbu a kuželová střecha válcového jádra hlavní budovy byla nahrazena nynější kupolí, zanikly barokní fasády.

Po smrti Jana Rudolfa Chotka se stal univerzálním dědicem chotkovských statků jeho vnuk Jindřich Chotek (1802–1864), který završil období rozkvětu Veltrus, především rozšířením majetku. Avšak 2. polovina 19. století již přinesla panství úpadek, způsobený jednak vleklou hospodářskou krizí, jednak nezodpovědným způsobem života následujícího majitele Rudolfa Chotka, nejstaršího Jindřichova potomka, který se nedokázal vyrovnat se ztrátou syna, a tak hospodaření ve vlastní režii ustávalo, dvory byly propachtovány a průmyslové podniky pronajaty. Po Rudolfově smrti 1894 se stal dědicem statků jeho mladší bratr Emerich (1833–1911) a po Emerichovi se stal držitelem Veltrus jeho nejmladší bratr Arnošt (1844–1927). Za posledních majitelů, kterými byli Karel a Livie Chotkovi, obsadila zámek v období 2. světové války německá armáda, kterou v květnu 1945 vystřídala Rudá armáda, jejíž oblastní velení zde několik měsíců pobývalo. Poslední majitelé odešli po válce do NSR, kde v roce 1970 krátce po sobě zemřeli, aniž by zanechali potomstvo.

Válka znamenala pro Veltrusy silný úpadek, po roce 1945 byly zámek a park prohlášeny za státní kulturní majetek a jako takové zahrnuty do souboru vybraných památkových objektů, které byly určeny k dalšímu kulturně výchovnému využití. Do roku 1950 probíhaly nezbytné opravy na hlavní budově a vybraných stavbách v parku. Expozice byla koncipována jakožto muzeum bytové kultury pozdního baroka, a proto interiéry byly zařizovány mobiliářem i z jiných objektů.

Zásadní stavební oprava proběhla na přelomu 80. a 90. let 20. století, kdy byly rebarokizovány fasády hlavní budovy a ujednoceny fasády křídel čestného dvora. Celý areál byl zásadně poškozen povodněmi v roce 2002. Od té doby probíhá postupná revitalizace. Hlavní zámecká budova byla znovu otevřena pro veřejnost v červenci 2021.

Prohlídkové okruhy

Aristokracie: začátek konce

Cykloprohlídka

Projížďka koňským povozem

Zlaté časy ve službách císařovny

Rodinný život pana hraběte

Laboratorium

Informace o ceně vstupného zde.

Zdroj textu: www.npu.cz – Národní památkový ústav

